

Hjälp jordbävningsoffren i Pakistan!

II AAPKI (Aspiring and Activating People Towards Keen Innovation) är ett svenskt läkarinitiativ för att hjälpa jordbävningsoffren i Pakistan. I enlighet med FN:s uppmaning om globalt stöd till de drabbade hoppas vi med ert stöd – läkares och andra medmänniskors – kunna sända tusen svensktillverkade timmerstugor till katastrofområdet. Vår avsikt är att hjälpa barnfamiljer, i första hand änkor och änkemän med barn, till att få ett bättre skydd än tält under vintern. Många myndigheter och organisationer, inklusive pakistanska regeringen, samarbetar med oss i att genomföra detta projekt, som vi kallar SFPEV (Shelter For Pakistan Earthquake Victims).

Den hjälp vi skickar – små vinterutrustade timmerstugor som snabbt och enkelt kan monteras på plats – kommer att nå drabbade barnfamiljer, dvs de som är allra mest utsatta och skyddslösa.

Gå in på www.aapki.org. Sätt in ett bidrag på bankgiro 5650-9912.

AAPKI betyder Er (yours) på hindi och urdu. Det budskap vi sänder till de drabbade genom praktisk handling är: Vi är också här för Er!

Saeed Isaksson-Stammler

överläkare, Kista psykiatriska mottagning
saeed.isaksson-stammler@sll.se

Lars Sjöstrand

överläkare, Beroendecentrum Stockholm
lars.sjostrand@sll.se

James Lind var inte först

II I Läkartidningen 45/2005 (sidan 3323) beskriver Olav Thulesius i en »Medicinhistorisk minipaus« hur skeppsläkaren James Lind år 1747 gjorde en stor insats, när han emot gängse regler av »beprövad medicin« beslutade sig för att testa sin hypotes att färsk frukt var nyttig och kunde bota skörbjugg.

James Lind var nog inte riktigt först. Ett historiskt experiment utfördes redan i början 1600-talet i det engelska ostindiska kompaniets regi, med James Lancaster som befälhavare. Detta försök beskrivs i Wolds Orientering i det statistiska arbetsfältet [1]. Texten är också citerad av Brorson och Wall [2]:

»Omkring år 1600 ansågs det känt att skörbjugg endast drabbade personer som ej fick färsk föda. År 1605 utförde det engelska ostindiska kompaniet ett försök för att utröna om skörbjugg kunde förhindras med hjälp av citronsaft. Fyra skepp skickades till Indien. På ett av skeppen, det största, utdelades till besättningsmännen, så fort de visade tecken på begynnande skörbjugg, tre teskedar citronsaft. De övriga skeppen medförde ej citronsaft eller liknande. Om-

bord på det största skeppet, där man alltså gav citronsaft, överlevda all resan. Av de tre övriga skeppens besättningar avled nära hälften, troligen på grund av skörbjugg.«

Enligt några källor kände James Lind till James Lancasters försök 150 år tidigare [2, 3]. De förebyggande insatserna lät vänta på sig. År 1795 beslöt den brittiska flottan att rutinmässigt införa citronsaft, dvs 190 år efter Lancasters försök. Den brittiska handelsflottan följde snart efter och redan år 1865 infördes liknande rutiner. Denna åtgärd infördes alltså 260 år efter Lancasters och drygt 100 år efter Linds försök [3].

Bengt Sjögren

leg läk, med dr, Institutet för miljömedicin,
Stockholm
bengt.sjogren@ki.se

Referenser

1. Wold H. Orientering i det statistiska arbetsfältet. Stockholm: Bibliotekstjänst, 1963.
2. Brorson B, Wall S. Värdering av medicinsk teknologisk – problem och metoder. Medicinska Forskningsrådet, 1984.
3. Mosteller F. Innovation and evaluation. Science 1981;211:881-6.

Replik:

Första fallet av evidensbaserad medicin

II Jag är medveten om att man redan för länge sedan anade att något kunde vara fel med skeppskosten. Så tidigt som 1227 gjordes försök med tillägg av frukt som äpplen, päran och citroner, men någon »beprövad medicin« för sjukdom blev detta inte förrän James Lind 1747 gjorde sin kontrollerade studie på tolv sjömän, som led av sjukdomen med munsår och andra symtom.

De isolerades i samma rum ombord på fregatten Salisbury. Sex par behandlades med vitrioldroppar, sjövattnet, och

olika kryddblandningar eller apelsiner och citroner. Efter sex dagar tillfrisknade bara den sista gruppen, resten blev sämre. Därefter publicerade Lind sina resultat i boken, »A Treatise of the Scurvy«. Detta blev utan tvivel det första exemplet på »Evidence-based medicine« och motsatte dåtidens »beprövade medicin« av vitrioldroppar.

Olav Thulesius

professor, Linköping
olav.thulesius@telia.com

ANNONS